ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 21ης Ιουλίου 2011 *

Στην υπόθεση C-503/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) (Ηνωμένο Βασίλειο) με απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Δεκεμβρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Lucy Stewart

κατά

Secretary of State for Work and Pensions,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev (εισηγητή), A. Rosas, A. Ó Caoimh και P. Lindh, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Νοεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η L. Stewart, εκπροσωπούμενη από την P. Stewart, νόμιμη εκπρόσωπο, επικουρούμενη από τον R. Drabble, QC,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την H. Walker, επικουρούμενη από τον T. de la Mare, barrister,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον V. Kreuschitz και την N. Yerrell,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, 10, παράγραφος 1, 19 και 28 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων

κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), ως έχει μετά την τροποποίησή του με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005 (ΕΕ L 117, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της L. Stewart, Βρετανίδας υπηκόου κατοίκου Ισπανίας, και του Secretary of State for Work and Pensions, με αντικείμενο την άρνηση του δεύτερου να χορηγήσει στην πρώτη βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

3 Το άρθρο 2 του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Καλυπτόμενα πρόσωπα», ορίζει στην παράγραφο 1:

«Ο παρών κανονισμός ισχύει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς και για σπουδαστές, που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους.»

4 Το άρθρο 4 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής καθ' ύλη», ορίζει:

«1. Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως:

α) παροχές ασθενείας και μητρότητος·

β) παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για την διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητος βιοπορισμού·

[...]

2. Ο παρών κανονισμός ισχύει για τα γενικά και ειδικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως, με ή χωρίς συνεισφορά [...]

[...]».

5 Το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Άρση της ρήτρας κατοικίας — Επίπτωση της υποχρεωτικής ασφαλίσεως στην απόδοση των εισφορών», ορίζει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο:

«Εκτός αν ο παρών κανονισμός προβλέπει άλλως, οι εις χρήμα παροχές αναπηρίας, γήρατος ή επιζώντων, οι συντάξεις εργατικών ατυχημάτων ή επαγγελματικής ασθένειας και τα επιδόματα θανάτου που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών δεν δύνανται να υποστούν καμία μείωση, τροποποίηση,

αναστολή, κατάργηση, κατάσχεση επειδή ο δικαιούχος κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο όπου ευρίσκεται ο [οφειλέτης φορέας].»

6 Κατά το άρθρο 10α του κανονισμού 1408/71, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά», οι διατάξεις του άρθρου 10 και του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού δεν εφαρμόζονται στις ειδικές εις χρήμα παροχές χωρίς συνεισφορά της παραγράφου 2α του άρθρου 4 του οικείου κανονισμού. Τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός 1408/71 λαμβάνουν τις παροχές αυτές αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου κατοικούν, εφόσον αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙα του κανονισμού.

7 Η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν περιλαμβάνεται στο εν λόγω παράρτημα ΙΙα.

8 Το τμήμα 2 του κεφαλαίου 1 του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71, το οποίο επιγράφεται «Μισθωτοί ή μη μισθωτοί και μέλη της οικογένειάς τους», περιέχει το άρθρο 19, που φέρει τον τίτλο «Κατοικία σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο κράτος μέλος — Γενικοί Κανόνες» και έχει ως εξής:

«1. Ο μισθωτός ή μη μισθωτός που κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο κράτος μέλος και καλύπτει τους όρους που απαιτούνται από τη νομοθεσία του αρμόδιου κράτους για να έχει δικαίωμα παροχών, αφού ληφθούν υπόψη, εφόσον συντρέχει περίπτωση, οι διατάξεις του άρθρου 18, λαμβάνει στο κράτος της κατοικίας του:

[...]

β) παροχές εις χρήμα που καταβάλλονται από τον αρμόδιο φορέα σύμφωνα με τη νομοθεσία που εφαρμόζει αυτός.

[...]

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται κατ' αναλογία επί των μελών της οικογένειας που κατοικούν στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο κράτος μέλος, εφόσον δεν δικαιούνται των παροχών αυτών σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικούν.

[...]»

9 Περιλαμβανόμενο στο τμήμα 5, με τίτλο «Δικαιούχοι συντάξεων και μέλη της οικογένειάς τους», του κεφαλαίου 1 του τίτλου III του κανονισμού 1408/71, το άρθρο 28, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συντάξεις που οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας περισσοτέρων κρατών μελών, εφόσον υπάρχει δικαίωμα παροχών στη χώρα κατοικίας», ορίζει στην παράγραφο 1:

«1. Ο δικαιούχος συντάξεως οφειλομένης κατά τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους ή συντάξεων οφειλομένων κατά τη νομοθεσία δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών, ο οποίος δεν δικαιούται παροχών κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί λαμβάνει παρά ταύτα τις παροχές αυτές για τον ίδιο και για τα μέλη της οικογένειάς του, κατά το μέτρο που –λαμβανομένων υπόψη, κατά περίπτωση, των διατάξεων του άρθρου 18 και του παραρτήματος VI– θα εδικαιούτο των παροχών αυτών κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους ή τουλάχιστον ενός από τα κράτη μέλη που είναι αρμόδια στο θέμα της συντάξεως, αν κατοικούσε στο έδαφος του εν λόγω κράτους. [...]

[...]»

Η εθνική νομοθεσία

10 Κατά το άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του νόμου του 1992 περί των εισφορών και των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως (Social Security Contributions and Benefits Act 1992, στο εξής: SSCBA), η παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία αποτελεί παροχή στηριζόμενη στην καταβολή εισφορών.

11 Οι παροχές που στηρίζονται σε εισφορές καταβάλλονται, δυνάμει του άρθρου 163, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του νόμου του 1992 περί των διοικητικών υπηρεσιών κοινωνικής ασφαλίσεως (Social Security Administration Act), από το Εθνικό Ταμείο Ασφαλίσεως. Ο αναγκαίος προϋπολογισμός για την εκ μέρους του οικείου Ταμείου καταβολή των επίμαχων παροχών χρηματοδοτείται, κατ' εφαρμογή του άρθρου 1, παράγραφος 1, του SSCBA, με εισφορές από τους πραγματοποιούντες εισόδημα και τους εργοδότες.

12 Το άρθρο 30Α, παράγραφοι 4 και 5, του SSCBA ορίζει:

«4. Για κάθε περίοδο ανικανότητας προς εργασία καταβάλλεται στον δικαιούχο η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, επί 364 ημέρες κατ' ανώτατο όριο.

5. Όταν, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4, παύει το δικαίωμα του δικαιούχου για βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, αυτός αποκτά δικαίωμα μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία για κάθε μετέπειτα ημέρα που περιλαμβάνεται στην ίδια περίοδο ανικανότητας προς εργασία και κατά τη διάρκεια της οποίας δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδοτήσεως.»

13 Η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία υπολογίζεται, κατ' εφαρμογή του άρθρου 30Β, παράγραφος 2, και του παραρτήματος 4, τμήμα Ι, του SSCBA, με βάση δύο κατ' αποκοπή συντελεστές. Για τις πρώτες 196 ημέρες, υπολογίζεται με βάση μειωμένο συντελεστή σε σχέση με τον συντελεστή βάσει του οποίου υπολογίζεται για το υπόλοιπο της περιόδου των 364 ημερών. Ο βασικός συντελεστής της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία είναι υψηλότερος από τον υψηλότερο συντελεστή της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία.

14 Κατά το παράρτημα 12, παράγραφος 1, του SSCBA, το ευεργέτημα της παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία δεν παρέχεται σε πρόσωπα που έχουν δικαίωμα στην εκ μέρους του εργοδότη καταβολή κατά νόμο αποζημιώσεως λόγω ασθενείας.

15 Το δικαίωμα σε παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία εξαρτάται, κατά βάση, από το αν ο αιτών πληροί ορισμένες προϋποθέσεις σχετικά με την καταβολή εισφορών. Εντούτοις, τα ανίκανα προς εργασία νεαρά άτομα δικαιούνται, κατά το άρθρο 30Α, παράγραφος 2Α, του SSCBA, παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία χωρίς καταβολή εισφορών, υπό την προϋπόθεση ότι ο οικείος αιτών:

«a) έχει ηλικία 16 ετών τουλάχιστον κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία·

b) έχει ηλικία κάτω των 20 ετών ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, κάτω των 25 ετών σε ημερομηνία που εντάσσεται στην περίοδο της ανικανότητας προς εργασία·

c) είναι ανίκανος προς εργασία επί περίοδο 196 συνεχών ημερών που προηγούνται αμέσως της συγκεκριμένης ημερομηνίας ή προγενέστερης ημερομηνίας κατά την περίοδο ανικανότητας προς εργασία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος είχε συμπληρώσει τουλάχιστον το 16ο έτος της ηλικίας·

d) κατά την κρίσιμη ημερομηνία πληροί τις προϋποθέσεις διαμονής ή παρουσίας στη Μεγάλη Βρετανία, και

e) κατά την ημερομηνία αυτή δεν παρακολουθεί τακτικές σπουδές.»

16 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού κοινωνικής ασφαλίσεως (παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία) του 1994 [Social Security (Incapacity Benefit) Regulations 1994, στο εξής: SSIBR], έχει ως εξής:

«Οι απαιτούμενες προϋποθέσεις κατά το άρθρο 30Α, παράγραφος 2Α, στοιχείο d, [του SSCBA] όσον αφορά τη διαμονή και την παρουσία στη Μεγάλη Βρετανία για οποιοδήποτε πρόσωπο κατά την κρίσιμη ημερομηνία είναι ότι κατά την ημερομηνία αυτή:

a) διαμένει συνήθως στη Μεγάλη Βρετανία·

b) δεν είναι πρόσωπο υποκείμενο σε έλεγχο μεταναστεύσεως κατά την έννοια του άρθρου 115, παράγραφος 9, του Immigration and Asylum Act 1999 [νόμου του 1999 περί μεταναστεύσεως και ασύλου] ή είναι πρόσωπο που εμπίπτει στην παράγραφο 5·

c) βρίσκεται στη Μεγάλη Βρετανία, και

d) βρισκόταν στη Μεγάλη Βρετανία για περίοδο ή περιόδους που συμποσούνται σε 26 εβδομάδες τουλάχιστον κατά τις 52 εβδομάδες που προηγούνται αμέσως της κρίσιμης ημερομηνίας.»

17 Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 6, οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να πληρούνται κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

18 Η L. Stewart, Βρετανίδα υπήκοος γεννηθείσα τον Νοέμβριο του 1989, πάσχει από το σύνδρομο Down. Τον Αύγουστο του 2000 εγκαταστάθηκε με τους γονείς της στην Ισπανία, όπου ζουν έκτοτε. Η L. Stewart λαμβάνει αναδρομικώς, από της θεσπίσεώς του τον Απρίλιο του 1992, επίδομα διαβιώσεως αναπήρων (Disability Living Allowance). Το επίδομα αυτό της καταβάλλεται στην Ισπανία, βάσει των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 95β του κανονισμού 1408/71.

19 Ο πατέρας της L. Stewart, ο οποίος εργάσθηκε για τελευταία φορά στη Μεγάλη Βρετανία κατά το φορολογικό έτος 2000/2001, λαμβάνει, από τον Οκτώβριο του 2009, σύνταξη γήρατος από το κράτος μέλος αυτό, ενώ προηγουμένως ελάμβανε επαγγελματική σύνταξη. Η μητέρα της εκκαλούσας της κύριας δίκης λαμβάνει σύνταξη γήρατος από τις 25 Ιουλίου 2005, ελάμβανε δε, προηγουμένως, παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία.

20 Η εκκαλούσα της κύριας δίκης ουδέποτε εργάσθηκε και, κατά πάσα πιθανότητα, δεν θα μπορέσει ποτέ να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα.

21 Η μητέρα της L. Stewart, υπό την ιδιότητά της ως νόμιμος εκπρόσωπος της θυγατέρας της, υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες στη θυγατέρα της, με τη συμπλήρωση του 16ου έτους της ηλικίας της, καθόσον αυτή ήταν η πρώτη ημερομηνία από της οποίας εδικαιούτο της σχετικής παροχής. Στις 24 Νοεμβρίου 2005, ο

Secretary of State for Work and Pensions απέρριψε την εν λόγω αίτηση με το αιτιολογικό ότι η L. Stewart δεν πληρούσε την προϋπόθεση της παρουσίας στη Μεγάλη Βρετανία. Συγχρόνως, πληροφόρησε την εκκαλούσα της κύριας δίκης ότι θα πιστωνόταν με εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως για όσο διάστημα θα παρέμενε ανίκανη προς εργασία.

22 Η μητέρα της εκκαλούσας της κύριας δίκης άσκησε, στο όνομα της θυγατέρας της, προσφυγή κατά της αποφάσεως του Secretary of State for Work and Pensions. Δεδομένου ότι η προσφυγή αυτή απορρίφθηκε, η μητέρα της εκκαλούσας άσκησε έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υποστηρίζοντας ότι η άρνηση των βρετανικών αρχών να χορηγήσουν στη θυγατέρα της την εν λόγω παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

23 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η επίμαχη παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία παρουσιάζεται συχνά, λόγω των προϋποθέσεων υπό τις οποίες εφαρμόζεται, ως «παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες».

24 Επιπλέον, από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης πληροί όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, με εξαίρεση τις προβλεπόμενες από το άρθρο 16, παράγραφος 1, του SSIBR που αναφέρονται στη συνήθη διαμονή, την προηγούμενη παρουσία και την παρουσία κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως στη Μεγάλη Βρετανία. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, μολονότι ο Secretary of State for Work and Pensions απέρριψε την αίτηση της εκκαλούσας της κύριας δίκης με το αιτιολογικό ότι αυτή δεν ήταν παρούσα στη Μεγάλη Βρετανία κατά την υποβολή της αιτήσεως, πάντως, η εν λόγω αίτηση θα μπορούσε επίσης να απορριφθεί με το αιτιολογικό ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης δεν πληρούσε τις λοιπές προαναφερθείσες δύο προϋποθέσεις.

25 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, πρώτον, αν η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες συνιστά παροχή ασθενείας, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 1408/71, ή παροχή αναπηρίας, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄. Το

εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι η επίμαχη παροχή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παροχή ασθενείας καθόσον δεν αντικαθιστά το εισόδημα και δεν καταβάλλεται σε περιόδους διακοπής των εισοδημάτων, δεδομένου ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης, όπως και οι περισσότεροι από τους αιτούντες που βρίσκονται στην ίδια με αυτή κατάσταση, ουδέποτε εργάσθηκε. Εξάλλου, κατά το αιτούν δικαστήριο, η ανικανότητα της εκκαλούσας της κύριας δίκης δεν είναι προσωρινή.

26 Το αιτούν δικαστήριο έχει επίσης αμφιβολίες όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες ως παροχής αναπηρίας κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού 1408/71, λόγω του ότι η παροχή αυτή καταβάλλεται επί 364 ημέρες κατ' ανώτατο όριο. Εντούτοις, κατά το αιτούν δικαστήριο, μετά την περίοδο αυτή η εκκαλούσα της κύριας δίκης δικαιούται να λάβει μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, όπως και πολλοί άλλοι αιτούντες που βρίσκονται στην ίδια με αυτή κατάσταση. Επομένως, η βραχυχρόνια και η μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία αποτελούν ενιαία παροχή, παρά την εσωτερική δομή της.

27 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι τρεις προϋποθέσεις, που αναφέρονται στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές το Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί η παροχή που έχει τα χαρακτηριστικά βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, παροχή ασθενείας ή παροχή λόγω αναπηρίας κατά την έννοια του [κανονισμού 1408/71];

2) Αν η απάντηση στο ερώτημα 1 είναι ότι το επίδομα αυτό αποτελεί παροχή ασθενείας:

α) Μπορεί ένα πρόσωπο, όπως η μητέρα της εκκαλούσας που έχει παύσει οριστικά κάθε μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα λόγω συνταξιοδοτήσεως να θεωρηθεί παρ' όλα αυτά "μισθωτός" κατά την έννοια του άρθρου 19 [του οικείου κανονισμού] λόγω της παλαιότερης μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας ή οι εφαρμοστέοι κανόνες είναι τα άρθρα 27 έως 34 [του εν λόγω κανονισμού] (συνταξιούχοι);

β) Μπορεί ένα πρόσωπο, όπως ο πατέρας της εκκαλούσας που δεν έχει ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα από το 2001 να θεωρηθεί παρ' όλα αυτά "μισθωτός" κατά την έννοια του άρθρου 19 [του ίδιου κανονισμού] λόγω της προηγουμένης μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας;

γ) Πρέπει ένας αιτών να θεωρηθεί ως "δικαιούχος συντάξεως" κατά την έννοια του άρθρου 28 [του κανονισμού 1408/71] λόγω του ότι λαμβάνει παροχή που αποκτήθηκε βάσει του άρθρου 95β [του οικείου κανονισμού] παρά το ότι: i) ουδέποτε υπήρξε μισθωτός κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 1408/71· ii) δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδοτήσεως· και iii) εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 μόνον ως μέλος οικογένειας;

δ) Στην περίπτωση που ο δικαιούχος συντάξεως εμπίπτει στο άρθρο 28 του κανονισμού 1408/71, μπορεί το μέλος της οικογένειάς του που κατοικούσε πάντα στο ίδιο κράτος με αυτόν να ζητήσει, βάσει του άρθρου 28, παράγραφος 1, [του εν λόγω κανονισμού] σε συνδυασμό με το άρθρο 29 [του οικείου κανονισμού], παροχή ασθενείας εις χρήμα από τον αρμόδιο φορέα κατά την έννοια του άρθρου 28, παράγραφος 2, [του ίδιου κανονισμού] στην περίπτωση που η παροχή αυτή καταβάλλεται (αν οφείλεται) στο μέλος της οικογένειας (και όχι στον δικαιούχο συντάξεως);

ε) Αν [αναλόγως των απαντήσεων στα υπο-ερωτήματα α έως δ ανωτέρω] έχει εφαρμογή κάποια προϋπόθεση της εθνικής νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως που περιορίζει την απόκτηση δικαιώματος για παροχή ασθενείας σ' αυτούς που έχουν συμπληρώσει την απαιτούμενη περίοδο παρουσίας κατά το παρελθόν εντός του αρμοδίου κράτους μέλους, σε καθορισμένη προγενέστερη περίοδο, συμβιβάζεται η εφαρμογή αυτή με τις διατάξεις του άρθρου 19 και/ή 28 του κανονισμού 1408/71;

3) Αν η απάντηση στο ερώτημα 1 είναι ότι η εν λόγω παροχή πρέπει να θεωρηθεί ως παροχή λόγω αναπηρίας, έχει η φράση του άρθρου 10 του κανονισμού 1408/71 παροχές "που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών" την έννοια ότι τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία βάσει του κανονισμού 1408/71 να θέτουν προϋποθέσεις αρχικής αποκτήσεως του δικαιώματος παροχών λόγω αναπηρίας στηριζόμενες στην κατοικία στο κράτος μέλος ή στην απόδειξη των απαιτουμένων περιόδων παρουσίας κατά το παρελθόν στο κράτος μέλος έτσι ώστε ο αιτών δεν μπορεί αρχικά να ζητήσει τη χορήγηση της παροχής αυτής ευρισκόμενος σε άλλο κράτος μέλος;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

29 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να πληροφορηθεί αν βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, συνιστά παροχή ασθενείας ή παροχή αναπηρίας κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71.

30 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι το ερώτημα αυτό δεν αφορά, επομένως, το γενικό σύστημα των παροχών λόγω ανικανότητας προς εργασία που χορηγούνται δυνάμει της νομοθεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, αλλά αναφέρεται ειδικώς στην παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, της οποίας ο χαρακτήρας και οι προϋποθέσεις χορηγήσεως είναι διαφορετικές, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 10 έως 17 της παρούσας αποφάσεως.

31 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 1408/71, ο κανονισμός ισχύει για τις νομοθεσίες που διέπουν τους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως οι οποίοι αφορούν, αντιστοίχως, τις παροχές ασθενείας και τις παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για τη διατήρηση ή τη βελτίωση της ικανότητος βιοπορισμού.

32 Κατά πάγια νομολογία, μία παροχή μπορεί να θεωρηθεί ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως εφόσον χορηγείται στους δικαιούχους χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών τους, βάσει νομοθετικώς καθοριζομένης καταστάσεως, και εφόσον αφορά κάποιον από τους ρητώς απαριθμούμενους στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 κινδύνους (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2006, C-286/03, Hosse, Συλλογή 2006, σ. I-1771, σκέψη 37, και της 18ης Δεκεμβρίου 2007, C-396/05, C-419/05 και C-450/05, Habelt κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-11895, σκέψη 63, καθώς και της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-228/07, Petersen, Συλλογή 2008, σ. I-6989, σκέψη 19).

33 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι τα ανωτέρω ισχύουν στην περίπτωση της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης παροχής, εφόσον η χορήγησή της εξαρτάται από αντικειμενικές προϋποθέσεις νομοθετικώς καθοριζόμενες στο άρθρο 30Α, παράγραφος 2Α, του SSCBA, οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται να προβούν σε εξατομικευμένη στάθμιση των ατομικών αναγκών του αιτούντος και η παροχή αυτή προορίζεται να καλύψει, αναλόγως της περιπτώσεως, τον κίνδυνο ασθένειας ή τον κίνδυνο αναπηρίας, οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 1408/71.

34 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως αυτό προσδιορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του οικείου κανονισμού.

35 Όσον αφορά τον ακριβή χαρακτηρισμό της φύσεως της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης παροχής, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης σημαίνει ότι οι έννοιες στις οποίες αναφέρεται το δίκαιο αυτό δεν πρέπει να αλλάζουν ανάλογα με τις ιδιομορφίες κάθε εθνικού δικαίου, αλλά πρέπει να στηρίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια, ορισμένα μέσα σε κοινοτικό πλαίσιο. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η έννοια των παροχών ασθενείας και αναπηρίας, που προβλέπονται από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 1408/71, πρέπει να καθοριστεί, για την εφαρμογή αυτού του κανονισμού, όχι σε συνάρτηση με το είδος της εθνικής νομοθεσίας όπου περιλαμβάνονται οι εσωτερικές διατάξεις που προβλέπουν αυτές τις παροχές, αλλά με βάση τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης που καθορίζουν τα συστατικά στοιχεία αυτών των παροχών (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 1980, 69/79, Jordens-Vosters, Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 47, σκέψη 6).

36 Συναφώς, προκειμένου να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κίνδυνος τον οποίο καλύπτει κάθε παροχή (απόφαση της 18ης Ιουλίου 2006, C-406/04, De Cuyper, Συλλογή 2006, σ. I-6947, σκέψη 27).

37 Όπως ορθώς υποστηρίζουν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η παροχή ασθενείας, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 1408/71, καλύπτει τον κίνδυνο που συνδέεται με μια παθολογική κατάσταση συνεπαγόμενη την προσωρινή αναστολή των δραστηριοτήτων του ενδιαφερομένου.

38 Αντιθέτως, η παροχή αναπηρίας, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του εν λόγω κανονισμού, σκοπεί, κατά κανόνα, στην κάλυψη του κινδύνου ορισμένου βαθμού ανικανότητας προς εργασία, όταν είναι πιθανόν η ανικανότητα αυτή να είναι μακροχρόνια ή μόνιμη (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2006, C-13/05, Chacón Navas, Συλλογή 2006, σ. I-6467, σκέψη 45).

39 Οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες ως παροχής ασθενείας ή ως παροχής αναπηρίας, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 1408/71, οφείλονται στο γεγονός ότι η παροχή αυτή χορηγείται βάσει εθνικής νομοθετικής ρυθμίσεως που προβλέπει την καταβολή σε δύο στάδια, ήτοι σε πρώτο στάδιο υπό την ονομασία βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, επί 364 ημέρες κατ' ανώτατο όριο, και σε δεύτερο στάδιο υπό την ονομασία μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, για αόριστο διάστημα μέχρις ότου ο αιτών συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδοτήσεως.

40 Συναφώς πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως διαπιστώνει το αιτούν δικαστήριο, η εκκαλούσα της κύριας δίκης, όπως και η πλειονότητα των προσώπων που ζητούν τη χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, είναι ανίκανη να εργαστεί και ουδέποτε άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το στοιχείο αυτό αποτελεί σύνηθες χαρακτηριστικό των αιτούντων που δικαιούνται της εν λόγω παροχής.

41 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει επίσης ότι, κατά τη λήξη της περιόδου στη διάρκεια της οποίας καταβάλλεται η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, η εκκαλούσα της κύριας δίκης, όπως και οι περισσότεροι από τους δικαιούχους της εν λόγω παροχής, θα λάβει ούτως ή άλλως, λόγω του μόνιμου χαρακτήρα της αναπηρίας της, τη μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία.

42 Συγκεκριμένα, από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία προκύπτει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία χορηγείται η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, η παροχή αυτή μετατρέπεται, κατά τη λήξη της περιόδου χορηγήσεώς της, σε μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, υπό την προϋπόθεση και μόνον ότι η αναπηρία του αιτούντος εξακολουθεί να υφίσταται. Εντούτοις, ο αιτών δεν μπορεί να ζητήσει εξαρχής τη χορήγηση της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία, ακόμη και αν δεν αμφισβητείται ότι είναι επιλέξιμος γι' αυτή, λαμβανομένου υπόψη του χαρακτήρα της αναπηρίας του ως μόνιμης ή μακροχρόνιας. Επομένως, για τον αιτούντα που πάσχει από τέτοια αναπηρία, η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες συνιστά απλώς ένα προκαταρκτικό στάδιο προκειμένου αυτός, κατά τη λήξη της περιόδου χορηγήσεώς της, να ζητήσει το ευεργέτημα της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία.

43 Επομένως, σε περίπτωση όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην κύρια δίκη, στην οποία ο αιτών πάσχει από μόνιμη ή μακροχρόνια αναπηρία, η βραχυχρόνια και η μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες παρουσιάζουν, κατ' ανάγκη, μια συνέχεια.

44 Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η βραχυχρόνια και η μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες συνιστούν μία ενιαία παροχή, παρά τις λεπτομέρειες εφαρμογής τους.

45 Κατά συνέπεια, σε περίπτωση όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, όπου κατά την υποβολή της αιτήσεως δεν αμφισβητείται ότι ο αιτών πάσχει από μόνιμη ή μακροχρόνια αναπηρία, η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες παρουσιάζει, λαμβανομένης υπόψη της συνέχειας μεταξύ αυτής και της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία, τα χαρακτηριστικά παροχής αναπηρίας κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71.

46 Το συμπέρασμα αυτό επιρρωννύεται τόσο από το αντικείμενο και τον σκοπό της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες όσο και από τη βάση υπολογισμού και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της εν λόγω παροχής (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 5ης Ιουλίου 1983, 171/82, Valentini, Συλλογή 1983, σ. 2157, σκέψη 13· De Cuyper, προπαρατεθείσα, σκέψη 25, και Petersen, προπαρατεθείσα, σκέψη 21).

47 Όσον αφορά, καταρχάς, το αντικείμενο και τον σκοπό της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, πρέπει να υπομνησθεί ότι αυτή αντικατέστησε το επίδομα λόγω βαρείας αναπηρίας. Οι δικαιούχοι της εν λόγω παροχής είναι πρόσωπα ηλικίας 16 έως 25 ετών τα οποία είναι ανίκανα προς εργασία λόγω ασθένειας ή αναπηρίας.

48 Εντούτοις, κατά το παράρτημα 12, παράγραφος 1, του SSCBA, το ευεργέτημα της εν λόγω παροχής δεν χορηγείται σε πρόσωπα που έχουν δικαίωμα στην καταβολή κατά νόμο αποζημιώσεως λόγω ασθενείας. Στο πλαίσιο αυτό, τα ανίκανα προς εργασία πρόσωπα λόγω προσωρινής επιδεινώσεως της υγείας τους, τα οποία πληρούν, ταυτόχρονα, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως τόσο της κατά νόμο αποζημιώσεως λόγω ασθενείας όσο και της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, λαμβάνουν, κατά κανόνα, την πρώτη και όχι τη δεύτερη.

49 Επιπλέον, από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία προκύπτει ότι η εν λόγω παροχή σκοπεί να παράσχει στον αιτούντα οικονομικούς πόρους προς κάλυψη των αναγκών του. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει συναφώς ότι, σε αντίθεση με την παροχή λόγω ασθενείας, η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν έχει ως αντικείμενο την υποκατάσταση εισοδήματος κατά τον χρόνο διακοπής των εισοδημάτων, δεδομένου ότι οι περισσότεροι από τους δικαιούχους της παροχής αυτής, όπως και η εκκαλούσα της κύριας δίκης, ουδέποτε εργάστηκαν. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, ούτε εισόδημα προς υποκατάσταση ούτε διακοπή εισοδημάτων υφίσταται.

50 Εν συνεχεία, όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της εν λόγω παροχής, αυτές αφορούν, κατ' ουσίαν, σύμφωνα με το άρθρο 30Α, παράγραφος 2Α, του SSCBA, την ηλικία του αιτούντος, την ανικανότητά του προς εργασία, το γεγονός ότι δεν παρακολουθεί τακτικές σπουδές, καθώς και προϋποθέσεις σχετικές με τη διαμονή και την παρουσία στη Μεγάλη Βρετανία. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν διαφέρουν αναλόγως του αν πρόκειται για βραχυχρόνια ή μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες. Συγκεκριμένα, η μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία συνιστά τη συνέχεια της βραχυχρόνιας παροχής χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί εκ νέου, ενόσω η ανικανότητα προς εργασία εξακολουθεί, ότι οι εν λόγω προϋποθέσεις πληρούνται.

51 Τέλος, όσον αφορά τη βάση υπολογισμού τόσο της βραχυχρόνιας όσο και της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, παρατηρείται ότι αυτή είναι εβδομαδιαία παροχή της οποίας το ποσό δεν εξαρτάται ούτε από τα έσοδα του δικαιούχου ούτε από τις εισφορές του. Το ποσό αυτό καθορίζεται με βάση τρεις διαφορετικούς συντελεστές οι οποίοι εφαρμόζονται

κατά τη διάρκεια, αντιστοίχως, του πρώτου μισού της περιόδου χορηγήσεως της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, του δεύτερου μισού της οικείας περιόδου και κατά την περίοδο χορηγήσεως της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία.

52 Το γεγονός ότι διαφορετικοί συντελεστές εφαρμόζονται στη βραχυχρόνια και στη μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν αρκεί για να συναχθεί ότι η φύση της παροχής μεταβάλλεται αναλόγως του συντελεστή που εφαρμόζεται, στο μέτρο που, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την προηγούμενη σκέψη, στο πλαίσιο της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες υφίστανται δύο διαφορετικοί συντελεστές. Εν πάση περιπτώσει, υπογραμμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως, η βραχυχρόνια και η μακροχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία, συνιστούν, παρά την εσωτερική τους δομή, μία ενιαία παροχή.

53 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τόσο από το αντικείμενο και τον σκοπό της βραχυχρόνιας ή της μακροχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία όσο και από τις προϋποθέσεις χορηγήσεώς τους προκύπτει ότι, σε περίπτωση όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, όπου κατά την υποβολή της αιτήσεως δεν αμφισβητείται ότι ο αιτών πάσχει από μόνιμη ή μακροχρόνια αναπηρία, η εν λόγω παροχή, παρά το γεγονός ότι καταβάλλεται σε δύο διαδοχικά στάδια, αφορά άμεσα τον αναφερόμενο στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού 1408/71 κίνδυνο.

54 Κατόπιν των ανωτέρω στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, συνιστά παροχή αναπηρίας κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού 1408/71, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, ο αιτών πάσχει από μόνιμη ή μακροχρόνια αναπηρία.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

55 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο υποβληθέν ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

56 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί, αν στην περίπτωση που βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να θεωρηθεί ως παροχή λόγω αναπηρίας, το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση της εν λόγω παροχής από προϋποθέσεις συνήθους διαμονής και προηγούμενης παρουσίας του αιτούντος στο έδαφός τους.

57 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες εξαρτάται, ειδικότερα, από τη συνδρομή τριών σωρευτικών προϋποθέσεων, ήτοι ότι ο αιτών:

— διαμένει συνήθως στη Μεγάλη Βρετανία·

— βρισκόταν στη Μεγάλη Βρετανία για περίοδο ή περιόδους που συμποσούνται σε 26 εβδομάδες τουλάχιστον κατά τις 52 εβδομάδες που προηγούνται αμέσως της ημερομηνίας υποβολής της αιτήσεως χορηγήσεως του ευεργετήματος της επίμαχης παροχής, και

— βρίσκεται στη Μεγάλη Βρετανία κατά την ημερομηνία αυτή.

58 Πρέπει να διευκρινισθεί ότι οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν την απόκτηση της επίμαχης παροχής και όχι τη διατήρησή της.

Επί της προϋποθέσεως της συνήθους διαμονής

59 Όπως προκύπτει από την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να θεωρηθεί, υπό συνθήκες όπως αυτές της κύριας δίκης, ως παροχή λόγω αναπηρίας κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71. Ως τέτοια, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού. Κατά την παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, της διατάξεως αυτής, «εκτός αν ο παρών κανονισμός προβλέπει άλλως, οι εις χρήμα παροχές αναπηρίας […] που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών δεν δύνανται να υποστούν καμία μείωση, τροποποίηση, αναστολή, κατάργηση, κατάσχεση επειδή ο δικαιούχος κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο, όπου ευρίσκεται ο [οφειλέτης φορέας]».

60 Συναφώς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει ότι ο κανονισμός 1408/71 θεσπίζει ένα σύστημα συντονισμού, κατά το οποίο τα κράτη μέλη παραμένουν αρμόδια να καθορίζουν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, υπό τον όρον ότι οι θεσπιζόμενες προϋποθέσεις δεν συνεπάγονται καμία πρόδηλη ή συγκεκαλυμμένη διάκριση μεταξύ των εργαζομένων της Ένωσης. Επομένως, ο εν λόγω κανονισμός καθιστά δυνατή τη διάκριση μεταξύ, αφενός, της αποκτήσεως ορισμένης παροχής και, αφετέρου, της διατηρήσεως ήδη αποκτηθείσας παροχής. Το γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού επιβεβαιώνει ότι η οικεία διάταξη κατ' ουδένα τρόπο επηρεάζει τις προϋποθέσεις κτήσεως του δικαιώματος για παροχή αναπηρίας.

61 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Συγκεκριμένα, όπως έχει ήδη επισημάνει το Δικαστήριο, το αντικείμενο της διατάξεως του άρθρου 10 του κανονισμού 1408/71 είναι η προστασία των ενδιαφερομένων από τις ζημίες που θα μπορούσε να

συνεπάγεται η μεταφορά της κατοικίας τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Από την αρχή αυτή προκύπτει ότι ο ενδιαφερόμενος όχι μόνο διατηρεί το δικαίωμα να λαμβάνει παροχές που αναφέρονται στην οικεία διάταξη και τις οποίες έχει αποκτήσει δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, ακόμη και μετά τη μεταφορά της κατοικίας του σε άλλο κράτος μέλος, αλλά και ότι δεν μπορεί να εμποδιστεί να αποκτήσει το δικαίωμα αυτό για τον μόνο λόγο ότι δεν κατοικεί στο έδαφος του κράτους όπου βρίσκεται ο οφειλέτης φορέας (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 7ης Νοεμβρίου 1973, 51/73, Smieja, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 747, σκέψεις 14 και 15· της 10ης Ιουνίου 1982, 92/81, Camera, Συλλογή 1982, σ. 2213, σκέψη 14, καθώς και της 24ης Φεβρουαρίου 1987, 379/85 έως 381/85 και 93/86, Giletti κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 955, σκέψη 15).

62 Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να κρίνει ότι, αντίθετα προς ό,τι υποστήριξε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το εν λόγω άρθρο 10 δεν επιτρέπει να εμποδίζεται ούτε η κτήση ούτε η διατήρηση του δικαιώματος για τις παροχές στις οποίες αναφέρεται η διάταξη αυτή από το γεγονός και μόνον ότι ο ενδιαφερόμενος δεν κατοικεί στο έδαφος του κράτους μέλους όπου βρίσκεται ο οφειλέτης φορέας (απόφαση της 20ής Ιουνίου 1991, C-356/89, Newton, Συλλογή 1991, σ. I-3017, σκέψη 23).

63 Επιπλέον, η εξάρτηση της εφαρμογής της αρχής της άρσεως της ρήτρας κατοικίας που προβλέπεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 από το κατά πόσο μια τέτοια ρήτρα επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία ως προϋπόθεση κτήσεως των παροχών που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη ή ως προϋπόθεση διατηρήσεως των οικείων παροχών θα ισοδυναμούσε με παροχή στα κράτη μέλη της δυνατότητας να μην εφαρμόζουν την εν λόγω αρχή, χαρακτηρίζοντας τις ρήτρες κατοικίας που επιβάλλουν ως προϋπόθεση χορηγήσεως παρά ως προϋπόθεση διατηρήσεως των οικείων παροχών, προκειμένου να εξαιρέσουν ορισμένη παροχή από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω αρχής.

64 Το γεγονός ότι η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες αποτελεί παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, στο μέτρο που χορηγείται ανεξαρτήτως της καταβολής εισφορών των αιτούντων, δεν αναιρεί την προεκτεθείσα ανάλυση.

65 Συγκεκριμένα, από το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 προκύπτει ότι ο κανονισμός εφαρμόζεται καταρχήν τόσο στα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως που στηρίζονται όσο και στα συστήματα που δεν στηρίζονται σε καταβολή εισφορών.

66 Επιπλέον, το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 απαγορεύει γενικά στους αρμόδιους φορείς να μειώνουν, να τροποποιούν, να αναστέλλουν, να καταργούν ή να προβαίνουν σε κατάσχεση παροχών λόγω αναπηρίας για τον λόγο ότι ο δικαιούχος κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους από εκείνο στο οποίο βρίσκεται ο οφειλέτης φορέας. Οι μόνες εξαιρέσεις στην απαγόρευση αυτή είναι εκείνες που προβλέπονται ρητά από την κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Giletti κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 16).

67 Μια τέτοια εξαίρεση προβλέπεται από το άρθρο 10α του κανονισμού 1408/71. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι τα πρόσωπα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 μπορούν να λαμβάνουν τις μη στηριζόμενες σε εισφορές ειδικές παροχές του άρθρου 4, παράγραφος 2α, του εν λόγω κανονισμού, αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου κατοικούν, εφόσον αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα IIα του κανονισμού. Η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όμως, δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα αυτό. Επομένως, η αρχή την οποία θεσπίζει το άρθρο 10α του κανονισμού 1408/71, κατά την οποία οι μη στηριζόμενες σε εισφορές ειδικές παροχές δεν είναι εξαγώγιμες, δεν έχει εφαρμογή στην παροχή περί της οποίας πρόκειται στο πλαίσιο της κύριας δίκης.

68 Δεδομένου ότι καμία άλλη διάταξη του εν λόγω κανονισμού δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν, σε περίπτωση όπως αυτή της L. Stewart, από την αρχή της άρσεως της ρήτρας κατοικίας την οποία προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού, οι παροχές λόγω αναπηρίας συνάγεται ότι παραμένουν εξαγώγιμες σε άλλο κράτος μέλος από αυτό στο οποίο βρίσκεται ο οφειλέτης φορέας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1997, C-20/96, Snares, Συλλογή 1997, σ. I-6057, σκέψη 40, και Petersen, προπαρατεθείσα, σκέψη 38).

69 Επομένως, η βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν εξαιρείται από την αρχή της άρσεως της ρήτρας κατοικίας που προβλέπει το εν λόγω άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, και η οποία, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 61 και 62 της παρούσας αποφάσεως, απαγορεύει όπως τόσο η κτήση όσο και η διατήρηση του δικαιώματος για τις παροχές στις οποίες αναφέρεται η διάταξη αυτή εμποδίζονται από το γεγονός και μόνον ότι ο αιτών κατοικεί στο έδαφος άλλου από το αρμόδιο κράτος μέλος.

70 Κατά συνέπεια, το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες από την προϋπόθεση της συνήθους διαμονής του αιτούντος στο έδαφός τους.

Επί της προϋποθέσεως της προηγούμενης παρουσίας

71 Η εκκαλούσα της κύριας δίκης και η Επιτροπή φρονούν ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 απαγορεύει όχι μόνον την προϋπόθεση της συνήθους διαμονής στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους, αλλά και την προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας στο έδαφος του κράτους αυτού. Κατά την άποψή τους, δεν απαιτείται διάκριση μεταξύ των δύο αυτών προϋποθέσεων, δεδομένου ότι η προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας πρέπει να θεωρηθεί ως προϋπόθεση προσωρινής κατοικίας, στο μέτρο που επιβάλλει ο αιτών να ήταν παρών στη Μεγάλη Βρετανία για ορισμένο διάστημα.

72 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 αφορά τις ρήτρες κατοικίας, όπως προκύπτει ιδίως από τον τίτλο του. Πάντως, για την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού ο όρος «κατοικία» σημαίνει τη «συνήθη διαμονή», σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο η΄.

73 Είναι αληθές ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας θα μπορούσε να ισοδυναμεί, στην πράξη, με ρήτρα συνήθους διαμονής, οσάκις, ιδίως, μια τέτοια προϋπόθεση απαιτεί μεγάλα διαστήματα παρουσίας στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους και/ή οσάκις η εν λόγω προϋπόθεση πρέπει να πληρούται καθόλο το διάστημα στη διάρκεια του οποίου χορηγείται η εν λόγω παροχή. Σε τέτοιες περιπτώσεις, πάντως, το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 απαγορεύει επίσης την προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας, στο μέτρο που αυτή μπορεί να εξομοιωθεί με ρήτρα κατοικίας κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

74 Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 17 και 57 της παρούσας αποφάσεως, πρόκειται για προϋπόθεση παρουσίας στη Μεγάλη Βρετανία για περίοδο ή περιόδους που συμποσούνται σε 26 εβδομάδες τουλάχιστον κατά τις 52 εβδομάδες που προηγούνται αμέσως της ημερομηνίας της αιτήσεως χορηγήσεως της επίμαχης παροχής, η οποία πρέπει απλώς να πληρούται κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως. Επομένως, καθόσον η προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας δεν αποτελεί, κατ' ανάγκη, «ρήτρα κατοικίας» κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η προϋπόθεση αυτή είναι σύμφωνη με τις λοιπές κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

75 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν θεσπίζει κοινό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, αλλά διατηρεί ως έχουν τα διάφορα εθνικά συστήματα και έχει ως μοναδικό σκοπό να εξασφαλίσει τον μεταξύ τους συντονισμό (αποφάσεις της 5ης Ιουλίου 1988, 21/87, Borowitz, Συλλογή 1988, σ. 3715, σκέψη 23, της 3ης Απριλίου 2008, C-331/06, Chuck, Συλλογή 2008, σ. I-1957, σκέψη 27, και Petersen, προπαρατεθείσα, σκέψη 41). Στο πλαίσιο αυτό, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα οργανώσεως των συστημάτων τους κοινωνικής ασφαλίσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1984, 238/82, Duphar κ.λπ., Συλλογή 1984, σ. 523, σκέψη 16· της 17ης Ιουνίου 1997, C-70/95, Sodemare κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-3395, σκέψη 27, καθώς και της 1ης Απριλίου 2008, C-212/06, Gouvernement de la Communauté française και gouvernement wallon, Συλλογή 2008, σ. I-1683, σκέψη 43).

76 Επομένως, ελλείψει εναρμονίσεως στο επίπεδο της Ένωσης, εναπόκειται στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να καθορίσει, αφενός, τις προϋποθέσεις του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και, αφετέρου, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως δικαιωμάτων επί παροχών (απόφαση της 28ης Απριλίου 1998, C-158/96, Kohll, Συλλογή 1998, σ. I-1931, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

77 Εντούτοις, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, ιδίως τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που αναγνωρίζουν την ελευθερία όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, C-224/02, Pusa, Συλλογή 2004, σ. I-5763, σκέψη 19, καθώς και της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-192/05, Tas-Hagen και Tas, Συλλογή 2006, σ. I-10451, σκέψη 22).

78 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ απονέμει σε κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα κράτους μέλους την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2002, C-224/98, D'Hoop, Συλλογή 2002, σ. I-6191, σκέψη 27, και της 8ης Μαρτίου 2011, C-34/09, Ruiz Zambrano, Συλλογή 2011, σ. I-1177, σκέψη 40). Η εκκαλούσα της κύριας δίκης, η οποία έχει την υπηκοότητα κράτους μέλους, έχει την ιδιότητα αυτή.

79 Επισημαίνεται ότι, μολονότι το αιτούν δικαστήριο περιόρισε το ερώτημά του στην ερμηνεία του κανονισμού 1408/71, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως του αν το αιτούν δικαστήριο έχει κάνει σχετική μνεία κατά τη διατύπωση του ερωτήματός του (βλ. αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1990, C-241/89, SARPP, Συλλογή 1990, σ. I-4695, σκέψη 8, της 21ης Φεβρουαρίου 2006, C-152/03, Ritter-Coulais, Συλλογή 2006, σ. I-1711, σκέψη 29, και της 26ης Απριλίου 2007, C-392/05, Αλεβίζος, Συλλογή 2007, σ. I-3505, σκέψη 64).

80 Η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, η οποία παρέχει τη δυνατότητα σε όσους από αυτούς τελούν στην ίδια κατάσταση να τυγχάνουν, στον τομέα εφαρμογής ratione materiae της Συνθήκης, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους και υπό την επιφύλαξη των ρητά προβλεπόμενων συναφώς εξαιρέσεων, της ίδιας νομικής μεταχείρισης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-184/99, Grzelczyk, Συλλογή 2001, σ. I-6193, σκέψη 31, D'Hoop, προπαρατεθείσα, σκέψη 28, και της 23ης Απριλίου 2009, C-544/07, Rüffler, Συλλογή 2009, σ. I-3389, σκέψη 62).

81 Μεταξύ των καταστάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης περιλαμβάνονται εκείνες που αφορούν την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη, ιδίως εκείνες που άπτονται του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, το οποίο παρέχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσες αποφάσεις Grzelczyk, σκέψη 33, D'Hoop, σκέψη 29, καθώς και Rüffler, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

82 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η L. Stewart, υπό την ιδιότητά της ως πολίτης της Ένωσης, άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το κράτος μέλος καταγωγής της.

83 Στον βαθμό που στους πολίτες της Ένωσης αναγνωρίζεται υποχρεωτικά εντός όλων των κρατών μελών η ίδια νομική μεταχείριση που ισχύει για τους υπηκόους των κρατών μελών αυτών που τελούν στην ίδια κατάσταση, θα ήταν ασύμβατο προς το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας το να έχουν οι πολίτες, εντός του κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοοι, λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση από ό,τι αν δεν είχαν κάνει χρήση των διευκολύνσεων που παρέχει η Συνθήκη στον τομέα της κυκλοφορίας (προπαρατεθείσες αποφάσεις D'Hoop, σκέψη 30, και Pusa, σκέψη 18).

84 Οι διευκολύνσεις αυτές δεν θα μπορούσαν πράγματι να παραγάγουν πλήρως τα αποτελέσματά τους, αν υπήρχε ενδεχόμενο να αποτραπεί ο υπήκοος κράτους μέλους

από τη χρήση τους λόγω των κωλυμάτων που θέτει στην κυκλοφορία και διαμονή του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους εθνική κανονιστική ρύθμιση που αντιμετωπίζει δυσμενώς το γεγονός της χρήσεως των διευκολύνσεων αυτών (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσες αποφάσεις D'Hoop, σκέψη 31· Pusa, σκέψη 19· Tas-Hagen και Tas, σκέψη 30· της 4ης Δεκεμβρίου 2008, C-221/07, Zablocka-Weyhermüller, Συλλογή 2008, σ. I-9029, σκέψη 34, καθώς και Rüffler, προπαρατεθείσα, σκέψη 65).

85 Κανονιστική ρύθμιση, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία εξαρτά την κτήση του δικαιώματος για βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες από την προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας είναι ικανή, ως εκ της φύσεώς της, να αποτρέψει τους αιτούντες, όπως την εκκαλούσα της κύριας δίκης, από το να ασκήσουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εγκαταλείποντας το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοοι για να εγκατασταθούν σε άλλο κράτος μέλος. Συγκεκριμένα, μολονότι οι αιτούντες οι οποίοι δεν έχουν κάνει χρήση των διευκολύνσεων που τους παρέχει η Συνθήκη στον τομέα της κυκλοφορίας και της διαμονής εύκολα πληρούν την εν λόγω προϋπόθεση, δεν συμβαίνει το ίδιο με τους αιτούντες οι οποίοι έχουν κάνει χρήση αυτών. Υπάρχει, πράγματι, μεγάλη πιθανότητα οι δεύτεροι, λόγω του ότι έχουν εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος, να μην πληρούν την εν λόγω προϋπόθεση.

86 Παρόμοια εθνική ρύθμιση, που μεταχειρίζεται δυσμενώς υπηκόους κράτους μέλους για τον λόγο και μόνον ότι άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας σε άλλο κράτος μέλος, συνιστά περιορισμό των ελευθεριών που αναγνωρίζει το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις D'Hoop, σκέψη 35· Pusa, σκέψη 20· De Cuyper, σκέψη 39, και Rüffler, σκέψη 73).

87 Ένας τέτοιος περιορισμός μπορεί να δικαιολογηθεί, από πλευράς δικαίου της Ένωσης, μόνον αν στηρίζεται σε αντικειμενικές εκτιμήσεις, ανεξάρτητες της ιθαγένειας των οικείων προσώπων και εφόσον είναι ανάλογος προς τον σκοπό που επιδιώκει θεμιτώς το εθνικό δίκαιο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις De Cuyper, σκέψη 40· Tas-Hagen και Tas, σκέψη 33· Zablocka-Weyhermüller, σκέψη 37· καθώς και Rüffler, σκέψη 74).

88 Συναφώς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονεί ότι υφίστανται αντικειμενικοί λόγοι που επιτρέπουν την εξάρτηση της κτήσεως του δικαιώματος για βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες από την προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους. Συγκεκριμένα, σκοπός της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως είναι να εγγυηθεί, αφενός, την ύπαρξη πραγματικής διαρκούς σχέσεως μεταξύ του οικείου κράτους μέλους και του δικαιούχου της παροχής και, αφετέρου, την οικονομική ισορροπία του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

89 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι είναι θεμιτό να επιθυμεί ο εθνικός νομοθέτης να βεβαιωθεί για την ύπαρξη αληθούς σχέσεως μεταξύ του αιτούντος ορισμένο επίδομα και του οικείου κράτους (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις D'Hoop, προπαρατεθείσα, σκέψη 38, και της 23ης Μαρτίου 2004, C-138/02, Collins, Συλλογή 2004, σ. I-2703, σκέψη 67), καθώς και να διασφαλίσει την οικονομική ισορροπία του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσες αποφάσεις Kohll, σκέψη 41, και Petersen, σκέψη 57).

90 Επομένως, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, και οι οποίοι αφορούν την εξακρίβωση της υπάρξεως πραγματικής σχέσεως μεταξύ του αιτούντος τηνβραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες και του αρμόδιου κράτους μέλους καθώς και τη διατήρηση της οικονομικής ισορροπίας του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, συνιστούν, καταρχήν, θεμιτούς σκοπούς δυνάμενους να δικαιολογήσουν περιορισμούς στα δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής που προβλέπει το άρθρο 21 ΣΛΕΕ.

91 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει, επιπλέον, ότι η προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους είναι ανάλογη υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου σκοπού, στο μέτρο που απαιτεί απλώς μια σύντομη περίοδο παρουσίας 26 συνολικά εβδομάδων. Επιπροσθέτως, ο αιτών πρέπει να πληροί την προϋπόθεση αυτή απλώς κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως. Εξάλλου, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, δεν υφίσταται άλλο μέσο το οποίο να επιτρέπει ταυτόχρονα τη διαπίστωση της υπάρξεως επαρκούς συνδέσμου με το

Ηνωμένο Βασίλειο και την προστασία της ακεραιότητας του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

92 Υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, όπου η κτήση του δικαιώματος για παροχή συνιστώσα παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα δεν εξαρτάται από την προϋπόθεση της καταβολής εισφορών, μπορεί να θεωρηθεί θεμιτό ένα κράτος μέλος να μη χορηγεί τέτοια παροχή παρά μόνον εφόσον αποδειχθεί ότι υφίσταται αληθής σχέση μεταξύ του αιτούντος και του αρμόδιου κράτους.

93 Η ύπαρξη ενός τέτοιου δεσμού μπορεί να εξακριβωθεί, μεταξύ άλλων, αν διαπιστωθεί ότι το εν λόγω πρόσωπο ήταν πράγματι παρόν στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους για εύλογο χρονικό διάστημα.

94 Εν προκειμένω, η προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους έχει, κατά την εθνική κανονιστική ρύθμιση, την έννοια ότι, για να μπορεί ο αιτών να θεωρηθεί ως δικαιούχος της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, πρέπει να ήταν παρών στη Μεγάλη Βρετανία για περίοδο ή περιόδους που συμποσούνται σε 26 εβδομάδες τουλάχιστον κατά τις 52 εβδομάδες που προηγούνται αμέσως της ημερομηνίας της αιτήσεως. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 6, του SSIBR και όπως υποστηρίζει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η προϋπόθεση αυτή της προηγούμενης παρουσίας αρκεί να πληρούται κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.

95 Μολονότι οι λεπτομέρειες εφαρμογής της εν λόγω προϋποθέσεως παρίστανται εύλογες, εντούτοις, παρατηρείται ότι η οικεία προϋπόθεση έχει υπερβολικά αποκλειστικό χαρακτήρα. Πράγματι, προβλέποντας συγκεκριμένες περιόδους προηγούμενης παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους, η προϋπόθεση της προηγούμενης παρουσίας προσδίδει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε ένα στοιχείο το οποίο δεν είναι κατ' ανάγκην αντιπροσωπευτικό του αληθούς και πραγματικού βαθμού κατά τον οποίο ο αιτών βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες συνδέεται με το εν λόγω κράτος μέλος, αποκλειομένου

κάθε άλλου αντιπροσωπευτικού στοιχείου. Επομένως, βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση D'Hoop, προπαρατεθείσα, σκέψη 39).

96 Συγκεκριμένα, δεν αποκλείεται η ύπαρξη ενός τέτοιου δεσμού να μπορεί να αποδειχθεί με βάση άλλα αντιπροσωπευτικά στοιχεία.

97 Καταρχάς, τέτοια στοιχεία πρέπει να αναζητηθούν στις σχέσεις μεταξύ του αιτούντος και του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως του αρμόδιου κράτους μέλους. Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης λαμβάνει ήδη, βάσει της νομοθεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου, επίδομα διαβιώσεως αναπήρων.

98 Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης πιστώνεται με εισφορές βρετανικής κοινωνικής ασφαλίσεως που προστίθενται κάθε εβδομάδα στον λογαριασμό εθνικής ασφάλισης που αυτή διαθέτει.

99 Επομένως, η L. Stewart συνδέεται ήδη με κάποιον τρόπο με το επίμαχο εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως.

100 Κατά δεύτερον, άλλα στοιχεία, βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη αληθούς σχέσεως μεταξύ του αιτούντος και του αρμόδιου κράτους μέλους, μπορούν να προκύψουν από την εξέταση της οικογενειακής καταστάσεως του αιτούντος. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η L. Stewart, όντας ανίκανη λόγω της αναπηρίας της, εξαρτάται από τους γονείς της οι οποίοι την φροντίζουν και την εκπροσωπούν στις σχέσεις της με τρίτους. Τόσο η μητέρα όσο και ο πατέρας της L. Stewart λαμβάνουν σύνταξη δυνάμει της νομοθεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου.

Επιπλέον, ο πατέρας της L. Stewart ασκούσε επαγγελματική δραστηριότητα στο οικείο κράτος μέλος πριν τη συνταξιοδότησή του, ενώ η μητέρα της ελάμβανε στο παρελθόν, δυνάμει πάντοτε της νομοθεσίας του ίδιου κράτους μέλους, παροχή λόγω αναπηρίας.

101 Τέλος, δεν αμφισβητείται ότι η εκκαλούσα της κύριας δίκης, Βρετανίδα υπήκοος, πέρασε σημαντικό μέρος της ζωής της στο Ηνωμένο Βασίλειο.

102 Επομένως, τα στοιχεία που αναφέρονται στις σκέψεις 97 έως 101 της παρούσας αποφάσεως είναι προφανώς ικανά να αποδείξουν ότι μεταξύ της εκκαλούσας της κύριας δίκης και του αρμόδιου κράτους μέλους υφίσταται επαρκής και πραγματικός δεσμός.

103 Οι προηγούμενες σκέψεις μπορούν, επίσης, να ισχύσουν και ως προς τον σκοπό που έγκειται στη διασφάλιση της οικονομικής ισορροπίας του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως. Συγκεκριμένα, η απαίτηση αποδείξεως ότι μεταξύ του αιτούντος και του αρμόδιου κράτους μέλους υφίσταται επαρκής και αληθινή σχέση επιτρέπει στο εν λόγω κράτος να εξασφαλίσει ότι το οικονομικό βάρος που συνδέεται με την καταβολή της επίμαχης στο πλαίσιο της κύριας δίκης παροχής δεν καθίσταται υπερβολικό.

104 Κατά συνέπεια, εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η οποία εξαρτά την κτήση του δικαιώματος για βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες από προϋπόθεση προηγούμενης παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους, κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε άλλου στοιχείου βάσει του οποίου να μπορεί να αποδειχθεί ότι μεταξύ του αιτούντος και του οικείου κράτους μέλους υφίσταται αληθής σχέση, βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και, επομένως, συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό στις ελευθερίες που εγγυάται το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης.

Επί της προϋποθέσεως παρουσίας κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως

105 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η αίτηση της εκκαλούσας της κύριας δίκης για τη χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες απορρίφθηκε διότι αυτή δεν ήταν παρούσα στο εθνικό έδαφος κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως. Υπό τις περιστάσεις αυτές, μολονότι το τρίτο ερώτημα δεν αναφέρεται ρητώς στην εν λόγω προϋπόθεση παρουσίας, πάντως, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου που προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να εξετάσει την εν λόγω προϋπόθεση προκειμένου να δώσει στο αιτούν δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί (βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 1997, C-334/95, Krüger, Συλλογή 1997, σ. I-4517, σκέψη 22, της 28ης Νοεμβρίου 2000, C-88/99, Roquette Frères, Συλλογή 2000, σ. I-10465, σκέψη 18, καθώς και της 11ης Ιουλίου 2002, C-62/00, Marks & Spencer, Συλλογή 2002, σ. I-6325, σκέψη 32).

106 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η υποχρέωση παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως συνιστά, για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 80 έως 87 της παρούσας αποφάσεως, περιορισμό στις ελευθερίες που αναγνωρίζει το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης.

107 Ένας τέτοιος περιορισμός δικαιολογείται υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης μόνον αν είναι, μεταξύ άλλων, ικανός να διασφαλίσει την επίτευξη του θεμιτώς επιδιωκόμενου από το εθνικό δίκαιο σκοπού.

108 Εντούτοις, η εν λόγω προϋπόθεση δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ως μέσο ικανό να διασφαλίσει την επίτευξη των σκοπών που αναφέρονται στη σκέψη 89 της παρούσας αποφάσεως. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι ο αιτών βρίσκεται στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως για τη χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν επιτρέπει ούτε την απόδειξη της υπάρξεως αληθούς δεσμού μεταξύ του αιτούντος και του αρμόδιου κράτους μέλους ούτε τη διατήρηση της οικονομικής ισορροπίας του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

109 Κατά συνέπεια, η προϋπόθεση της παρουσίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως, από την οποία εξαρτάται η χορήγηση της βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό στις ελευθερίες που αναγνωρίζει το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης.

110 Κατόπιν των ανωτέρω, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

— το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, από προϋπόθεση συνήθους διαμονής του αιτούντος στο έδαφός τους·

— το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση τέτοιας παροχής:

— από προϋπόθεση προηγούμενης παρουσίας του αιτούντος στο έδαφός τους, κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε άλλου στοιχείου βάσει του οποίου να μπορεί να αποδειχθεί ότι μεταξύ του αιτούντος και του οικείου κράτους μέλους υφίσταται αληθής σχέση, και

— από προϋπόθεση παρουσίας του αιτούντος στο έδαφός τους κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

111 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Βραχυχρόνια παροχή λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, συνιστά παροχή αναπηρίας κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, ως έχει μετά την τροποποίησή του με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, ο αιτών πάσχει από μόνιμη ή μακροχρόνια αναπηρία.

2) Το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71, με την εν λόγω διατύπωση, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 647/2005, απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση βραχυχρόνιας παροχής λόγω ανικανότητας προς εργασία νεαρών ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης, από προϋπόθεση συνήθους διαμονής του αιτούντος στο έδαφός τους.

Το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση τέτοιας παροχής:

— **από προϋπόθεση προηγούμενης παρουσίας του αιτούντος στο έδαφός τους, κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε άλλου στοιχείου βάσει του οποίου να μπορεί να αποδειχθεί ότι μεταξύ του αιτούντος και του οικείου κράτους μέλους υφίσταται αληθής σχέση, και**

— **από προϋπόθεση παρουσίας του αιτούντος στο έδαφός τους κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.**

(υπογραφές)